

© LUC VAN DIJCK

VRUCHTBARE KOEIEN GEVEN MEESTE MELK

Wil je het maximum uit een melkkoe halen, dan is de vruchtbaarheid daarbij een van de bepalende factoren. Een koe geeft meer melk wanneer je het aantal 'dagen in lactatie' kan verminderen. – Luc Van Dijck

Er zijn verschillende oorzaken waarom een koe niet haar volle potentieel kan benutten. Op ieder normaal bedrijf zijn er verliezen door gezondheidsproblemen: onvoldoende vruchtbaarheid, uierproblemen, problemen rond afkalven, kreupelheden, problemen bij het jongvee ... "Die verliezen kunnen oplopen tot 200 euro per koe per jaar", rekende Geert Opsomer van de Faculteit Diergeneeskunde van UGent voor. "Vruchtbaarheid en uiergezondheid zijn de belangrijkste. Het gaat hierbij vaak om een samenspel van meerdere factoren waarbij ook het management een belangrijke rol speelt. Investerings in preventieve diergeneeskunde kunnen veel problemen voorkomen."

Meer lactatiepieken, meer melk

Er zijn veehouders die het niet erg vinden dat een goede koe verloopt, wanneer zij met een hoge persistentie de verliesdagen zogezegd compenseert. "En toch

blijft een korte tussenkalftijd (TKT) belangrijk", zegt Geert Opsomer. "Een koe met een korte TKT heeft meer lactatiepieken dan een koe met een lange TKT. En meer pieken betekenen een hogere melkproductie, zeker wanneer je de gehele levensduur van de koe in beschouwing neemt. Hoe korter de koeien gekalfd hebben, hoe beter ze hormonaal in staat zijn om melk te produceren. Met andere woorden: hoe korter gekalfd, hoe beter de voederconversie of hoe efficiënter de koe 1 kg voeder omzet naar melk. Bij een sterk uitgelopen TKT gaan de koeien te veel vervetten. Dat is gevaarlijk omdat koeien die te vet afkalven een te lage drogestofopname hebben in de transitieperiode. Als je het aantal 'dagen in lactatie' met 30 zou kunnen doen dalen, dan kan je 10% meer melk halen. Het streefdoel voor een gemiddeld aantal dagen in lactatie op een goed melkveebedrijf ligt tussen 160 en 180 (tenzij de veehouder

een ander afkalfpatroon verkiest). Op grotere bedrijven zijn die kengetallen nog belangrijker. Elk wetenschappelijk onderzoek bewijst dat voor het bereiken van de hoogste levensproductie de tussenkalftijd best zo kort mogelijk is. De kost per dag verlenging van de TKT wordt geraamd op 2 euro/dag (melkproductie, waarde van het kalf, kosten inseminaties ...). En laat ons toch ook niet vergeten dat de slechte vruchtbaarheid reden nummer één is om koeien op te ruimen."

Competitie tussen vruchtbaarheid en productie

De vruchtbaarheid van de hoogproductieve koeien gaat gemiddeld gezien achteruit. Met de toegenomen melkproductie is ook de TKT verlengd. Een korte TKT bereiken, is makkelijker gezegd dan gedaan. Er komt veel bij kijken: de kalving moet vlot verlopen; de nageboorte moet snel afkomen en de baarmoeder moet

goed samenkrimpen; de eierstokken moeten snel actief worden; de koe moet snel tochtig worden en dat ook laten zien; ze moet vlot drachtig worden en haar dracht tot het einde behouden. Dat laatste is inderdaad een groot probleem. Aange-toond werd dat na 100 eerste inseminaties, er gemiddeld 80 tot 85 embryo's gevormd worden. Van deze 85 sterven er al zo'n 20 af voor dag 16 na de inseminatie. Men spreekt in dergelijke gevallen van een 'vroeg embryonale sterfte'. Koeien die hiermee worden geconfronteerd, zullen 21 dagen na de inseminatie opnieuw tochtig worden. Ook laat embryonale sterfte (tot ongeveer 42 dagen na de inseminatie) komt relatief vaak voor. Het is dus niet zozeer het vormen van een embryo (de fertilisatie) dat een probleem vormt bij onze moderne koeien, maar veeleer het in leven houden en de verdere ontwikkeling van het jonge embryo. Heeft de gedaalde vruchtbaarheid en de langere TKT te maken met genetica? Hebben we te sterk doorgeselecteerd op melkproductie? We mogen niet te vlug conclusies trekken, want we zien dat melkgevendende koeien meer vruchtbaarheidsproblemen (korte duur van tochtigheid, lager drachtpercentage, verlies van de vrucht) hebben dan jonge, ongekalfde vaarzen (die al een generatie verder op

melk geselecteerd zijn). Het heeft dus zeker niet alleen met de genetica te maken. Maar wat speelt er dan wel? De verminderde vruchtbaarheid heeft vooral te maken met het melk geven op zich en met de negatieve energiebalans (NEB) die daar onvermijdelijk bijhoort. De drogestofopname na het afkalven stijgt duidelijk minder snel dan de melkproductie, waardoor de koe meer energie afgeeft dan dat ze opneemt, gewicht verliest en vermagert na het afkalven. We kunnen stellen dat een koe die veel melk geeft kwetsbaarder wordt voor aandoeningen die mogelijk kunnen leiden tot vruchtbaarheidsproblemen.

.....

Voor het bereiken van de hoogste levensproductie is de tussenkalftijd best zo kort mogelijk.

.....

Hoogproductieve koeien komen onvermijdelijk in een periode van NEB terecht gedurende de eerste weken na het afkalven. Er bestaat immers geen rantspen op basis waarvan een koe bijvoorbeeld 60 l

melk kan geven. De moderne, daartoe gefokte koe heeft een heel arsenaal aan hulpmiddelen om toch maar veel melk te kunnen geven. Net op het moment dat de koe 'op de toppen van haar tenen moet staan' en allerlei trucks moet toepassen om veel melk te geven en om gezond te blijven, precies dan wordt er van haar ook verwacht dat ze volop energie steekt in het zo snel mogelijk opnieuw drachtig worden. Die competitie tussen vruchtbaarheid en productie remt onder andere de ovariële activiteit. Dat is de reden dat we meer koeien zien met baarmoederproblemen, cyclusafwijkingen, onregelmatige ovariële activiteit, afname van de bronst-expressie en embryonale sterfte. We zien meer koeien die aan de nageboorte blijven staan, koeien met acute baarmoederontsteking, zieke koeien, witvuilers ... Dat is ook de reden waarom de verlenging van de tussenkalftijd bijna volledig te wijten is aan het uitlopen van het interval tussen geboorte en eerste inseminatie. Door al de genoemde problemen wordt de koe gewoonweg later geïnsemineerd. En als ze dan tochtig is, dan laat ze dit minder goed zien en ontsnapt ze misschien aan de aandacht van de veehouder ...

Vreten, vreten, vreten

In de transitieperiode die zich traditioneel gesproken uitstrekt over de 3 weken voor tot 3 weken na het afkalven, heeft de koe maximaal energie nodig voor de dracht en de groei van de foetus, voor de biestmelk en de lactatie. De energiebehoefte overstijgt gedurende de eerste weken van de lactatie de energieopname. Het verschil tussen energieopname en energieverbruik vult de koe aan door lichaamsreserves af te breken. De koe gaat in negatieve energiebalans. Een normaal proces, maar het energietekort mag niet te groot zijn en niet te lang duren. Wat de veehouder moet doen, is ervoor zorgen dat de koe goed kan blijven eten. Aan de koe zal het niet liggen, want door de genetica zijn de koeien in gestalte en buikvolume toegenomen en hebben zij een grotere voederopnamecapaciteit. Het management moet erop ingesteld zijn om de koe aan het eten te houden. De pens moet reeds voor het afkalven voorbereid zijn om krachtvoeder te fermenteren. Na de kalving moeten de koeien goed en veel kunnen blijven eten. Dit veronderstelt onder andere smakelijk en vers voeder dat nutritioneel in orde is, dat de koeien in een goede lichaamsconditie zijn, dat zij niet te ver moeten stappen voor het voeder en dat er genoeg plaats is aan het voederhek. ■

Hoogproductieve koeien komen onvermijdelijk in een periode van negatieve energiebalans (NEB) terecht gedurende de eerste weken na het afkalven.